

Elżbieta Wolanin-Jarosz

Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna
im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu

ATRAKCYJNOŚĆ PRACY ZA GRANICĄ DLA MŁODYCH POLAKÓW Z REGIONU PODKARPACIA

ATTRACTIVENESS OF WORKING ABROAD FOR YOUNG POLES FROM THE PODKARPACIE REGION

Wstęp

Procesy emigracji zarobkowych są nierozzerwalnym elementem zglobalizowanej gospodarki i występują z różnym natężeniem w większości państw.

W każdym systemie ekonomicznym danego kraju są warunki sprzyjające emigracji i ograniczające ją. Wśród tych pierwszych wymienić można: stan gospodarki w kraju zamieszkania, presję demograficzną, wysokie bezrobocie, wyższe płace w kraju emigracji, łączenie rodzin itp. Z drugiej strony, osoby pracujące za granicą – rozważając decyzję o powrocie – biorą pod uwagę perspektywy rozwoju rodzimego kraju, możliwość osiągnięcia odpowiedniego poziomu życia, szanse na rozwój własnej kariery itp.

W ostatnich latach w Polsce dominują wyjazdy za granicę młodych ludzi do pracy, których głównym celem jest poprawa sytuacji życiowej własnej i członków rodziny. Obszarem o znacznym nasileniu procesów migracyjnych jest województwo podkarpackie. Trudna sytuacja na rynku pracy, wysokie bezrobocie, najniższe wynagrodzenie miesięczne brutto w kraju, niski poziom rozwoju społeczno-gospodarczego województwa to ważniejsze uwarunkowania migracji zagranicznych.

Dane dotyczące problematyki emigracji zarobkowych wskazują, iż oferty pracy skierowane do obcokrajowców (głównie w państwach Unii Europejskiej) obejmują nie tylko najprostsze prace wykonywane przez osoby bez wykształcenia, ale dotyczą coraz częściej zawodów specjalistycznych – z branż wysokich technologii (inżynierów, informatyków) czy branży medycznej (lekarzy, pielęgniarów).

W niniejszym opracowaniu skoncentrowano się na rozpoznaniu opinii, preferencji i postaw młodych osób z regionu Podkarpacia odnośnie „atrakcyjności pracy za granicą”. Zasadnicza część publikacji – empiryczna opiera się na wynikach badań bezpośrednich przeprowadzonych w województwie podkarpackim.

Emigracje zarobkowe Polaków – zarys problemu

Zjawisko migracji jest przedmiotem badań prowadzonych w ramach wielu dyscyplin naukowych. Migracje analizowane są z perspektywy geograficznej, demograficznej, socjologicznej, politycznej czy ekonomicznej. W każdej dyscyplinie, w ramach której podejmowane są badania nad migracjami, powstają charakterystyczne dla niej definicje tego zjawiska.

Na gruncie nauk ekonomicznych pojęcie migracji jest rozpatrywane w mikro- lub makroskali. W perspektywie mikroekonomicznej migracja jest postrzegana jako *inwestycja zwiększająca produktywność ludzkich zasobów* [Szczygielska 2013]. Badanym podmiotem jest w tym przypadku jednostka, która dokonując kalkulacji korzyści i strat płynących z migracji, dąży do maksymalizacji zysku. W ujęciu makroekonomicznym migracja jest traktowana jako przepływ czynnika produkcji. Migracje ludności poza postrzeganiem ich w kategoriach mobilności czynników produkcji, przedstawiane są w pracach teoretyków handlu zagranicznego jako odpowiedź na zróżnicowanie stawek płac oraz sposób wyrównania¹.

Warto również wspomnieć o najczęściej występujących kryteriach podziału migracji, a są to: obszar, którego dotyczy przemieszczanie się (z uwzględnieniem granic administracyjnych), długość trwania pobytu oraz przyczyny wyjazdu². I tak, ze względu na obszar, na jakim zachodzą migracje, można je podzielić na wewnętrzne oraz zewnętrzne³.

Zgodnie z przyjętą definicją Małachowskiego migracje wewnętrzne to te, które występują w granicach jednego kraju⁴. Autor wskazuje także ich kierunki: ze wsi do miasta, z miasta do wsi, ze wsi do wsi oraz z miasta do miasta. Z kolei migracje zewnętrzne (zagraniczne) – według określenia GUS – polegają na przemieszczaniu się ludności w związku ze zmianą kraju zamieszkania⁵. Holzer natomiast migracją zagraniczną nazywa ruch wędrownicy ludności, w wyniku którego zostaje przekroczona granica państwa, a celem wyjazdu jest stała zmiana miejsca pobytu⁶. Uwzględnianie w definicji migracji zagranicznej kryterium stałego pobytu prowadzi do wykluczenia z analiz wyjazdów krótkookresowych. W literaturze przedmiotu częściej zatem występują bardziej liberalne definicje migracji zewnętrznych. Jedną z nich jest np. definicja

¹ M. Duszczyk, *Polska polityka imigracyjna a rynek pracy*, Instytut Polityki Społecznej Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2012, s. 35.

² R. Orłowska, *Uwarunkowania i skutki rozwoju migracji ekonomicznych w Unii Europejskiej w świetle wybranych teorii migracji międzynarodowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2013, s. 45.

³ Migracje wewnętrzne nazywane są także zagranicznymi lub międzynarodowymi.

⁴ W. Małachowski, *Migracje we współczesnym świecie. Implikacje dla Polski*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2010, s. 27.

⁵ GUS *Rocznik demograficzny 2016*, H. Dmochowska (red.), Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016.

⁶ J. Holzer, *Demografia*, PWE, Warszawa 1999, s. 34.

zapropionowana przez Jaźwińską, Łukowskiego i Okólskiego, zgodnie z którą migracja zagraniczna określana jest jako wyjazd za granicę w celach innych niż turystyczno-wypoczynkowy bez względu na długość pobytu poza granicami kraju⁷. W literaturze przedmiotu wyróżnia się sześć głównych form migracji zagranicznych: emigrację, imigrację, reemigrację, repatriację, deportację i uchodźstwo⁸.

Spośród nich najbardziej powszechnymi formami migracji są emigracja oraz imigracja. Ustalenia definicyjne dotyczące tych zjawisk stwarzają podobne wątpliwości, jak w przypadku definiowania pojęcia migracji zewnętrznej. W literaturze przedmiotu często jednak występują definicje stosowane przez GUS, wg których emigracja określana jest jako wyjazd za granicę w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy, natomiast imigracja jako przyjazd z zagranicy w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy⁹.

Uwzględniając kryterium dotyczące długości okresu zmiany pobytu, migracje dzieli się także na długookresowe i krótkookresowe. Zgodnie z definicją ONZ i UE za migracje krótkookresowe uznaje wyjazdy poza granicę kraju zamieszkania na okres od 3 miesięcy do 1 roku. Natomiast migracje długookresowe występują, kiedy dana osoba wyjeżdża poza granicę kraju na rok i dłużej lub wyjeżdża na pobyt stały¹⁰.

W tej części publikacji przedstawiono także wyniki badań GUS dotyczące rozmiarów i kierunków emigracji z Polski w latach: 2007–2017.

W tabeli 1 zamieszczono informacje dotyczące szacunkowej liczby mieszkańców Polski przebywających czasowo na emigracji za granicą w latach: 2007–2017¹¹. Dane te obejmują osoby, które zachowując zameldowanie na pobyt stały w Polsce, przebywały poza krajem dłużej niż 3 miesiące (nie są więc ujęci emigranci sezonowi, których pobyt w kraju emigracji trwał zazwyczaj do 3 miesięcy).

Prezentowane poniżej informacje wyraźnie wskazują, że w analizowanym okresie poza granicami Polski przebywało czasowo ponad 2 mln mieszkańców naszego kraju. Na koniec 2017 roku za granicę (na ponad 3 miesiące) wyjechało 2540 tys. osób, tj. o 1% (25 tysięcy) więcej niż w 2016 r. i o ponad 27% w stosunku do 2010 r.

Jeżeli chodzi o kierunki emigracji, to dane za 2017 rok potwierdzają tendencje z lat poprzednich – zdecydowana większość mieszkańców Polski (około 88%) wyemigrowała czasowo do krajów europejskich. Przy czym najwięcej osób przebywało w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Holandii i Irlandii. W przypadku Wielkiej Brytanii w 2017 r. w porównaniu do 2016 r. odnotowano przyrost o 5 tys. (0,6%) emigrantów, z kolei w Niemczech liczba Polaków zwiększyła się o 16 tys. (ok. 2,3%). O 4 tys. (3,4%)

⁷ E. Jaźwińska, W. Łukowski, M. Okólski, *Przyczyny i konsekwencje emigracji z Polski. Wstępne wyniki badań w czterech regionach za pomocą podejścia etnosondażowego*, Instytut Studiów Społecznych UW, Warszawa 1997, s. 63.

⁸ I. Szczygielska, *Migracje zarobkowe kobiet i ich wpływ na funkcjonowanie rodziny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2013, s. 29.

⁹ GUS *Rocznik demograficzny 2018*, H. Dmochowska (red.), Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018.

¹⁰ P. Zientara, *Międzynarodowe migracje o charakterze ekonomicznym: przyczyny, mechanizmy, konsekwencje*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2012, s. 51.

¹¹ Dane te ukazują liczbę emigrantów wg stanu na koniec danego roku. Wobec pojawiających się mylnych interpretacji należy podkreślić, że nie są to strumienie migracji w poszczególnych latach, zatem dane te nie mogą być sumowane.

wzrosła także liczba emigrantów z Polski przebywających w Holandii. Nieznaczne nasilenie ruchów emigracyjnych zaobserwowano również w Norwegii, Austrii, Danii i Szwecji. Natomiast spadek emigrantów z Polski w stosunku do roku poprzedniego odnotowano w Hiszpanii i we Włoszech.

Tabela 1. Rozmiary emigracji z Polski na pobyt czasowy w latach 2007 i 2010–2017

Kraj przebywania	Liczba emigrantów w tys.								
	2007	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem	2270	2000	2060	2130	2196	2320	2397	2515	2540
w tym:									
Europa	1925	1685	1754	1816	1891	2013	2098	2214	2241
w tym:									
Wielka Brytania	580	580	625	637	642	685	720	788	793
Niemcy	450	440	470	500	560	614	655	687	703
Irlandia	120	133	120	118	115	113	111	112	112
Holandia	55	92	95	97	103	109	112	116	120
Włochy	85	92	94	97	96	96	94	93	92
Norwegia	36	50	56	65	71	79	84	85	85
Francja	49	60	62	63	63	63	64	64	64
Belgia	28	45	47	48	49	49	52	54	54
Austria	34	29	25	28	31	34	36	39	40
Hiszpania	80	48	40	37	34	32	30	29	28
Dania	17	19	21	23	25	28	30	31	33
Szwecja	27	33	36	38	40	43	46	49	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rozmiary i kierunki czasowej emigracji z Polski, GUS, Warszawa 2018 - <http://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/> (dostęp: 12.06.2018).

Głównym celem wyjazdów zagranicznych Polaków jest chęć podjęcia pracy za granicą. Wniosek taki wynika z badań statystycznych prowadzonych w gospodarstwach domowych przez agencje badawcze: BAEL, EU-SILC [GUS 2018]. Ponadto analizy badań wykazują, iż najliczniejszą grupę emigrantów stanowią ludzie młodzi w wieku 20–29 lat.

Należy również wspomnieć, iż w woj. podkarpackim (którego opinie mieszkańców stanowiły przedmiot badań bezpośrednich prowadzonych przez autorkę artykułu – rozdział 3) odnotowano zbliżone tendencje w przepływach emigracyjnych jak w przypadku ludności całego kraju¹².

Cel i metodyka badań własnych

Celem prowadzonych badań empirycznych było określenie opinii, postaw i preferencji młodych mieszkańców regionu Podkarpacia na temat „atrakcyjności pracy za granicą”.

Podstawowy materiał źródłowy pozyskano dzięki badaniom bezpośrednim przeprowadzonym w powiatach: rzeszowskim, jarosławskim i przemyskim. Próbę

¹² GUS *Rocznik demograficzny 2018*, H. Dmochowska (red.), op. cit.

badawczą w liczbie 160 osób stanowili mieszkańcy województwa podkarpackiego w wieku od 20 do 30 lat. Metodą badawczą był wywiad, zaś jako instrument pomiarowy wykorzystano kwestionariusz wywiadu obejmujący 12 pytań adekwatnych do badanej tematyki. Wywiady zostały przeprowadzone przez autorkę artykułu oraz przeszkolonych w tym celu ankietowników¹³. Okresem badawczym był kwiecień – maj 2018 r.

Zebrany materiał badawczy po uprzedniej redukcji posłużył do utworzenia bazy danych. Analiza badań ankietowych została przeprowadzona przy wykorzystaniu programu *Excel*. Dla większości pytań polegała ona na zestawieniu procentowych rozkładów udzielanych odpowiedzi w porównywanych grupach¹⁴.

Analiza i ocena wyników badań bezpośrednich w środowisku ludzi młodych regionu Podkarpacia

Charakteryzując respondentów biorących udział w badaniu, należy nadmienić, iż z grupy 160 ankietowanych, 62% stanowiły kobiety (100 osób) zaś 38% mężczyźni (60 osób). Zdecydowana większość to respondenci zaliczający się do przedziału wiekowego od 22 do 26 lat (98 osób – tj. około 62% ogółu badanych). Z kolei osoby mające od 18 do 21 lat stanowiły 24% (38 mieszkańców regionu Podkarpacia), natomiast ankietowani powyżej 26 lat obejmowali 15% próby badawczej – 24 osoby¹⁵. Ponadto 50% to osoby posiadające wykształcenie średnie (81 ankietowanych), zaś 41% wykształcenie wyższe (66 respondentów). Najmniejszą grupę stanowili ankietowani charakteryzujący się wykształceniem podstawowym lub zawodowym – jedynie 8% (13 osób).

W prowadzonym badaniu młodzi mieszkańcy województwa podkarpackiego odpowiadali na pytanie o dotychczas realizowanych wyjazdach za granicę w celach zarobkowych. Okazuje się, że 48%, tj. 78 ankietowanych już emigrowało zarobkowo za granicę, na pobyt czasowy. Przy czym 32% (52 osoby) wyjeżdżało jeden raz za granicę, natomiast 16% (26 respondentów) przebywało kilka razy na emigracji w celach zarobkowych.

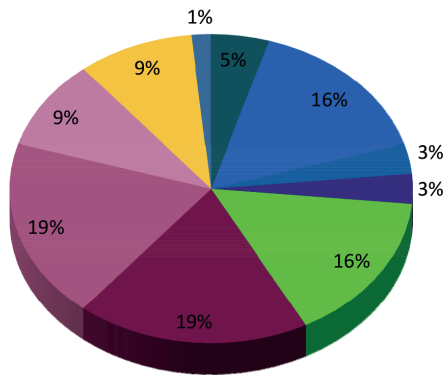
Ponadto, najbardziej pożądanym krajem emigracji okazały się Niemcy (19% ankietowanych) i Wielka Brytania (19% – rys 1). Nieco niżej uplasowała się Holandia (16%) oraz Belgia (16%). Mniejszym zainteresowaniem cieszyły się Austria i Francja (po 9%).

Warto w tym miejscu również podkreślić, iż 56% badanych (90 osób) deklaruje, iż w najbliższym czasie planuje wyjazd za granicę w celu podjęcia pracy zarobkowej.

¹³ Ankieternami byli studenci kierunku zarządzanie, studia drugiego stopnia – PWSTE w Jarosławiu.

¹⁴ A.D. Aczel, *Statystyka w zarządzaniu*, PWN, Warszawa 2000, s. 757–766.

¹⁵ E. Wolanin-Jarosz, *Raport – Atrakcyjność pracy za granicą – postawy ludzi młodych z regionu Podkarpacia*, Jarosław 2018.

Preferowane kraje emigracji**Rysunek 1. Kraje wyjazdów zarobkowych polskich emigrantów z regionu Podkarpacia**

Źródło: opracowanie własne.

Ankietowani wskazywali także główne czynniki, które ich zdaniem wpływają na podjęcie decyzji o wyjeździe do kraju emigracji (tabela 2). Jako najistotniejszy motyw respondenci wybrali „niskie zarobki w Polsce” (21% odpowiedzi). Ważne okazały się także stwierdzenia „w Polsce brakuje pracy odpowiadającej moim oczekiwaniom” (14,2%) oraz „chcę zarobić na mieszkanie/samochód” (14,2%).

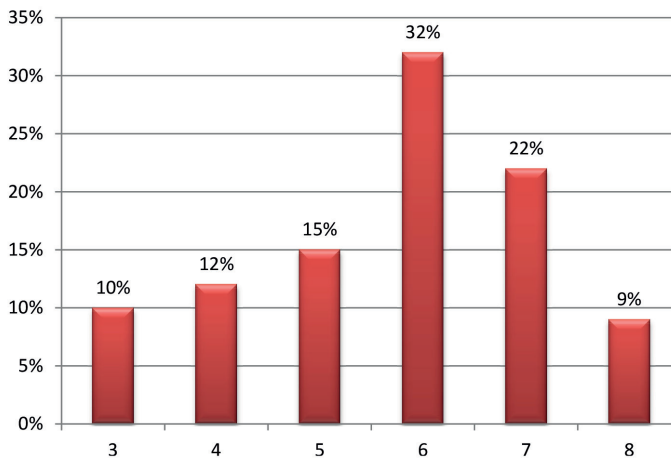
Mniej istotne znaczenie miała chęć „podjęcia dalszej nauki za granicą” (3% wskazań), czy „poznanie kultury innego państwa/poznanie innego kraju” (6%).

Tabela 2. Czynniki, które przyczyniają się do podjęcia decyzji o wyjeździe za granicę

Wybrane czynniki	Liczność	Procent odpowiedzi
namawiają mnie znajomi	25	11,2 %
pozostali znajomi również wyjeżdżają	22	9,6 %
w Polsce brakuje pracy odpowiadającej moim oczekiwaniom	33	14,2%
w Polsce są niskie zarobki	49	21%
chcę podnieść własne kwalifikacje zawodowe	12	5,3%
mam zapewnioną pracę za granicą	17	7,5%
chcę uczyć się języka obcego	23	10,0%
w Polsce jest zła sytuacja polityczna	0	0%
chcę podjąć dalszą naukę za granicą	7	3,0%
chcę zetknąć się z kulturą innego państwa/poznać inny kraj	14	6,0%
chcę zarobić na mieszkanie/samochód	28	12,2%
inne	0	0%
Razem	230	100%

Źródło: opracowanie własne.

Młodzi mieszkańcy Podkarpacia oceniali także możliwość znalezienia pracy w kraju emigracji, zgodnie z kierunkiem studiów i kwalifikacjami zdobytymi w Polsce. Odpowiedzi zaznaczali na skali porządkowej opisanej liczbowo, gdzie 1 – oznaczał „zdecydowanie nie jestem pewien, że znajdę pracę zgodnie z moim wykształceniem i kwalifikacjami”, zaś 8 „jestem zdecydowanie pewien, że znajdę pracę zgodnie z moim wykształceniem i kwalifikacjami”. Okazuje się, że ponad 70% respondentów jest przekonanych o możliwości znalezienia pracy w kraju emigracji, zgodnej z kierunkiem studiów i umiejętnościami zdobytymi w Polsce. Jedynie 20% badanych osób uważa, że w kraju emigracji może nie otrzymać pracy adekwatnej do swojego wykształcenia (rys. 2).

Rysunek 2. Ocena możliwości znalezienia pracy w kraju emigracji zgodnej z kierunkiem studiów i kwalifikacjami

Źródło: opracowanie własne.

Respondenci określali również miesięczne zarobki, jakie ich zdaniem są możliwe do osiągnięcia z pracy na emigracji. Największy odsetek respondentów (31%) planuje uzyskiwać swoje miesięczne wpływy finansowe z przedziału od 7100 do 10 000 zł. Nieco mniej – 24% badanych osób jest przekonanych o zarobkach większych niż 10 000 zł. Niespełna 22% plasuje swoje dochody w granicach od 3100 zł do 5000 zł, zaś 17% w przedziale 5100 – 7000 zł. Pozostałe osoby uczestniczące w badaniu (6%) byłyby usatysfakcjonowane zarobkami mniejszymi nawet od 3100 zł¹⁶.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują ponadto na różnorodne uwarunkowania (elementy), które decydują o otrzymaniu atrakcyjnej pracy za granicą (tabela 3). Zdaniem ankietowanych, najważniejsza jest znajomość języka obowiązującego w kraju emigracji (26,8% odpowiedzi). Na drugim miejscu znalazły się „koneksje, układy i znajomości” ze wskazaniem 16,1%, zaś trzecią pozycję zajęło stwierdzenie „młody wiek potencjalnego pracownika” (13,2%). Istotne okazały się również rodzaj wykształcenia (kierunek studiów, specjalizacja zawodowa), poziom wykształcenia oraz „dobre chęci”.

¹⁶ Ibidem.

Tabela 3. Uwarunkowania (elementy) decydujące o otrzymaniu atrakcyjnej pracy za granicą

Wybrane czynniki	Liczność	Procent odpowiedzi
poziom wykształcenia	34	7,2%
znajomość języków obcych	126	26,8%
rodzaj wykształcenia (kierunek studiów, specjalizacja zawodowa)	51	10,8%
koneksje, układy i znajomości	76	16,1%
młody wiek potencjalnego pracownika	62	13,2%
doświadczenie zawodowe	30	6,4%
dobrze chęci	40	8,5%
zrządzenie losu	10	2,1%
płeć	12	2,5%
predyspozycje fizyczne	30	6,4%
inne	0	0%
Razem	471	100%

Źródło: opracowanie własne.

Prowadzone analizy dotyczyły także określenia głównych zalet oraz wad pracy za granicą.

Jeśli chodzi o zalety, to kluczowy atut dla ankietowanych stanowiły „wysokie zarobki” (31,1% wskazań – tabela 4).

Bardzo ważne okazały się również: „możliwość rozwoju osobistego” (np. nauka języka obcego, doświadczenie itp. – 18,7% odpowiedzi) oraz „wynagrodzenie wypłacane na czas” (21,3%). Ponadto, zasadnicze znaczenie miały także „dobre warunki pracy” (9,3%).

Tabela 4. Zalety pracy za granicą

Pozytywne strony pracy za granicą	Liczność	Procent odpowiedzi
wysokie zarobki	140	31,1%
możliwość rozwoju osobistego (np. nauka języka obcego, doświadczenie itp.)	84	18,7%
dobre warunki pracy	42	9,3%
szacunek w miejscu pracy	26	5,8%
możliwość awansu	14	3,1%
dobre zaplecze socjalne	18	4,0%
legalność pracy	30	6,7%
wynagrodzenie wypłacane na czas	96	21,3%
inne	0	0%
Razem	450	100%

Źródło: opracowanie własne.

Z kolei w przypadku wad, bardzo niepożądanym zjawiskiem według respondentów są bariery komunikacyjne (25,2% ogółu odpowiedzi), wynikające często z nieznamomości języka lub określonych zachowań kulturowych (tabela 5). Ponadto, poczucie obcości – wykluczenia społecznego (20,1% wskazań) czy też nieuczciwe traktowanie emigrantów w porównaniu z pracownikami będącymi obywatelami danego kraju (17,3%).

Tabela 5. Wady pracy za granicą

Ujemne strony pracy za granicą	Liczność	Procent odpowiedzi
bariery komunikacyjne	108	25,2%
poczucie obcości, wykluczenia społecznego	86	20,1%
nieuczciwe traktowanie emigrantów	74	17,3%
brak legalności	20	4,7%
praca niezgodna z zainteresowaniami	48	11,2%
niskie zarobki	8	1,9%
duża rotacja pracowników	40	9,3%
brak perspektyw rozwoju	44	10,3%
inne	0	0%
Razem	428	100%

Źródło: opracowanie własne.

Do istotnych ujemnych stron pracy za granicą można również zaliczyć „pracę niezgodną z zainteresowaniami”, „dużą rotację pracowników” oraz niekiedy „brak perspektyw rozwoju”.

Podsumowanie

Przeprowadzone analizy upoważniają do wysunięcia kilku interesujących wniosków.

Generalnie należy podkreślić, że wyjazdy młodych Polaków za granicę w celach zarobkowych są zjawiskiem charakterystycznym dla współczesnej, społeczno-ekonomicznej sytuacji naszego kraju. Dane GUS wyraźnie wskazują, iż po niewielkim spadku liczby Polaków przebywających czasowo za granicą w okresie 2008–2011, lata 2012–2017 stanowiły kolejny wzrost emigrantów z Polski, przy czym główne kierunki emigracji to kraje europejskie.

Wyniki badań bezpośrednich przeprowadzonych na obszarze Podkarpacia wskazują, iż praca za granicą stanowi atrakcyjne i pożądane źródło wpływów finansowych młodych mieszkańców tego regionu. Większość z nich jest przekonana o możliwości znalezienia pracy w kraju emigracji, zgodnej z kierunkiem studiów i umiejętnościami zdobytymi w Polsce. Przy czym bardzo pomocnym czynnikiem warunkującym otrzymanie atrakcyjnej pracy jest znajomość języka obowiązującego w kraju emigracji, rodzaj wykształcenia (kierunek studiów, specjalizacja zawodowa) oraz „koneksje, układy i znajomości”.

Prowadzone badania dotyczyły także określenia głównych zalet oraz wad pracy za granicą. Jeśli chodzi o zalety, to kluczowy atut dla respondentów stanowiły: wysokie zarobki, możliwość rozwoju osobistego oraz wynagrodzenie wypłacane na czas. Z kolei w przypadku wad, bardzo niepożądanym zjawiskiem okazały się bariery komunikacyjne oraz poczucie obcości – wykluczenia społecznego.

Streszczenie

W niniejszym opracowaniu skoncentrowano się na określeniu opinii, preferencji i postaw młodych ludzi z regionu Podkarpacia odnośnie „atrakcyjności pracy za granicą”.

Zasadnicza część publikacji – empiryczna opiera się na wynikach badań bezpośrednich przeprowadzonych w powiatach: rzeszowskim, jarosławskim i przemyskim, na próbie 160 respondentów, w wieku od 20 do 30 lat.

Wyniki przeprowadzonych badań wykazały, iż praca za granicą stanowi atrakcyjne i pożądane źródło wpływów finansowych młodych mieszkańców tego regionu. Większość z nich jest przekonana o możliwości znalezienia pracy w kraju emigracji, zgodnej z kierunkiem studiów i umiejętnościami zdobytymi w Polsce. Przy czym bardzo pomocnym czynnikiem warunkującym otrzymanie atrakcyjnej pracy jest znajomość języka obowiązującego w kraju emigracji, rodzaj wykształcenia (kierunek studiów, specjalizacja zawodowa) oraz „koneksje, układy i znajomości”.

Słowa kluczowe: atrakcyjność pracy za granicą, emigracja zarobkowa, badania bezpośrednie, młodzi emigranci z Podkarpacia.

Summary

This study focuses on determining the opinions, preferences and attitudes of young people from the Podkarpacie region regarding “the attractiveness of working abroad”.

The main part of the publication – empirical is based on the results of direct research carried out in the poviats: Rzeszów, Jarosław and Przemyśl, on a sample of 160 respondents, aged from 20 to 30.

The results of the conducted research have shown that work and the border is an attractive and desirable source of financial inflows of young inhabitants of this region. Most of them are convinced of the possibility of finding a job in the country of emigration, consistent with the field of study and skills acquired in Poland. At the same time a very helpful factor determining the receipt of an attractive job is the knowledge of the language in force in the country of emigration, the type of education (field of study, professional specialization) and “connections, arrangements and acquaintances”.

Keywords: attractiveness of working abroad, economic emigration, direct research, young emigrants from Podkarpacie.

Literatura:

1. Aczel A.D., *Statystyka w zarządzaniu*, PWN, Warszawa 2000.
2. Duszczyk M., *Polska polityka imigracyjna a rynek pracy*, Instytut Polityki Społecznej Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2012.
3. GUS *Rocznik demograficzny 2016*, H. Dmochowska (red.), Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016.
4. GUS *Rocznik demograficzny 2018*, H. Dmochowska (red.), Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018.
5. GUS 2018 <https://biznes.interia.pl/makroekonomia/news/rozmiar-i-kierunkach-emigracji-z-polski-w-latach-2004-2017,2593460>.
6. Holzer J., *Demografia*, PWE, Warszawa 1999.
7. Jaźwińska E., Łukowski W., Okólski M., *Przyczyny i konsekwencje emigracji z Polski. Wstępne wyniki badań w czterech regionach za pomocą podejścia etnosondażowego*, Insytut Studiów Społecznych UW, Warszawa 1997.
8. Małachowski W., *Migracje we współczesnym świecie. Implikacje dla Polski*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2010.
9. Orłowska R., *Uwarunkowania i skutki rozwoju migracji ekonomicznych w Unii Europejskiej w świetle wybranych teorii migracji międzynarodowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2013.
10. *Rozmiary i kierunki czasowej emigracji z Polski*, GUS, Warszawa 2018, <http://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/> (dostęp: 12.01.2017).
11. Szczygielska I., *Migracje zarobkowe kobiet i ich wpływ na funkcjonowanie rodziny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2013.
12. Wolanin-Jarosz E., *Raport „Atrakcyjność pracy za granicą – postawy ludzi młodych z regionu Podkarpacia”*, Jarosław 2018.
13. Zientara P., *Międzynarodowe migracje o charakterze ekonomicznym: przyczyny, mechanizmy, konsekwencje*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2012.